

АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНСЬКОЇ РСР
НАУКОВО-ПРИРОДОЗНАВЧИЙ МУЗЕЙ

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Том IX

ВИДАВНИЦТВО АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНСЬКОЇ РСР
КИЇВ — 1961

16727

57
Н-34

АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНСЬКОЇ РСР
НАУКОВО-ПРИРОДОЗНАВЧИЙ МУЗЕЙ

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Том IX

16727

ВИДАВНИЦТВО АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНСЬКОЇ РСР
КИЇВ — 1961

В. В. М. А.

дикроцелиоза копитних. Личинки зустрічалися рідко і екстенсивність інвазії моллюсков *Eulota fruticum* їх господарів незначительна — 1%. Додатковим господарем виявились мурашки *Formica fusca* L., екстенсивність зараженості мурашок метациркаріями дикроцелиї була також незначительна — 0,01%.

Цикли розвитку виявлених безхвостих циркарій невідомі. В статті описана морфологія чотирьох видів безхвостих циркарій, марити яких належать до родини Brachylaemidae.

ЗООЛОГІЯ**МАТЕРІАЛИ ДО ФАУНИ
КОМАХ-ШКІДНИКІВ ФРУКТОВИХ ДЕРЕВ
ЗАХІДНОЇ ВОЛИНИ**

В. І. Здун

Література про склад фауни шкідливих комах Західної Волині нечисленна. Деякі відомості про шкідливу ентомофауну Волині вперше подав А. Ксенжопольський (1912). Відомий ботанік І. Пачоський (1888) опрацював Нупеоптерга з околиць Володимир-Волинського. Над питаннями сільськогосподарської ентомології в Луцьку працювали В. Домбровський та І. Пронін (1933—1935). Зібрані ними відомості про комах-шкідників сільськогосподарських культур увійшли до зведень С. Мінкевича і Є. Рушковського. У критичному перегляді жуків, проведеному Р. Кунце (1936), наведені деякі дані і про комах-шкідників садових насаджень Західної Волині. Деякі відомості зустрічаємо також в працях В. П. Васильєва.

Дослідження фауни комах проведено у північній (околиці міст Камінь-Каширський і Сарни), середній (околиці міст Луцька і Ровно) і південній (околиці міст Дубно і Горохова) частинах Західної Волині.

Обстеження провадились навесні і частково влітку 1949—1950 рр.; деякі спостереження проведені нами в 1951—1960 рр.

На обстеженій території в 42 пунктах комахи зібрані з різних сортів яблуні, груші, вишні, черешні, сливи, абрикоса, горіха волоського, шовковиці — всього з 2441 фруктового дерева.

Крім плодових дерев, в розсадниках та садових шкідках обстежено сіянці, саджанці та молоді фруктові дерева (2000 шт.).

Особливу увагу ми звертали на поодинокі фруктові дерева в полі або при дорогах, які звичайно бувають резерваторами шкідників. Дикі яблуні й груші зустрічались здебільшого в лісі.

Матеріали збирали вдень і вночі з допомогою сачка, застосовуючи різного роду приманки — світло ліхтаря тощо.

Виявлені комахи-шкідники

Нами було виявлено 65 видів комах-шкідників, які належать до 28 родин шести рядів.

Ряд Orthoptera

Grylotalpa grylotalpa L. — вовчок звичайний. У великій кількості зустрічався в глинистому ґрунті в околиці м. Луцька 1. VII 1950 р.

Ряд Dermaptera

Forficula auricularia L. — щипавка. Часто зустрічалась в червні 1949 р. в садах, особливо в затінених і трохи вологих, на всій території, а в посушливому 1950 р. — рідко.

Ряд Homoptera

Psylla pyri L. — медяниця грушева. Часто зустрічалась на груші в 1950 р. Трохи менше її було в 1949 р. Яйця і поодинокі личинки ми знаходили в листкових бруньках груші 20. IV 1950 р. (м. Луцьк). В с. Обарів знайдено 8. V 1950 р. на листках груші личинки й німфи на різних стадіях розвитку. В с. Новий Двір медяницю виявлено 24. VI 1950 р. здебільшого в стадії личинки.

Psylla mali Schm. — медяниця яблунева. В 1949 р. зустрічалась рідко, причому лише на яблуні й груші; в 1950 р. траплялась частіше. Личинки й німфи виявлені 8. V 1950 р. у м. Ківерці.

Callipterus juglandis Frisch. — попелиця горіхова. Зустрічалась рідко на волоському горісі в червні 1949 р. у м. Ківерці і с. Боголюби.

Aphis pomi De Geer — попелиця яблунева. Зустрічалась у великій кількості на сливі в с. Боголюби 10. V 1949 р., в с. Здобиця — 18. VI 1950 р. Наявність попелиць пов'язана із заростями очерету, що знаходилися поблизу саду.

Myzus cerasi Fabr. — попелиця вишнева. У червні 1949 р. у великій кількості виявлена на черешні, рідше — на вишні на всій обслугованій території.

Phorodon humuli Schg. — попелиця хмелева. Виявлена у великій кількості 26. V 1949 р. на сливі в с. Гуща.

Cryptomyzus ribis L. — попелиця порічкова. В невеликій кількості виявлена в червні 1960 р. на порічках.

Eulecanium corni Vouché — червчик акацієвий. Зустрічався у червні 1950 р. на вишні й сливі, у меншій кількості і рідше — на яблуні й шовковиці у м. Луцьку.

Lepidosaphes ulmi L. — червчик яблуневий. Зустрічався на яблуні на всій обслугованій території.

Ряд Coleoptera

Amphimallon solstitialis L. — хрущ червневий, або нехрущ. Виявлений в с. Боголюби і в м. Луцьку 21. VI 1950 р. та 10. VI 1960 р. на яблуні та придорожних липах серед поля.

Melolontha melolontha L. — хрущ травневий західний. Численні хрущі виявлені в с. Боголюби у травні 1949 р. Масове роїння спостерігалось в м. Ківерці у травні 1955 р. На обслугованій території відомо два райони роїння хруща: південно-західний і північно-східний; межа між цими районами проходила приблизно по лінії Ковель—Ровно. Згадані райони різняться двома роками щодо появи роїння хруща.

Melolontha hippocastani F. — хрущ травневий східний. Один екземпляр виявлено в с. Боголюби разом з попереднім видом. Масове роїння зареєстровано в 1952 р. у Сарнах.

Phyllopertha horticola L. — хрущ садовий. Зареєстровано на плодкових деревах і на винограді в околиці міст Луцька та Ровно в червні 1950 р.

Valgus hemipterus L. — хрущ. Поодинокі екземпляри виявлено на груші в с. Новий Двір 27. IV 1950 р.

Epicometis hirta Roda — оленка. Єдиний екземпляр зустрічався на квітці яблуні в Сарнах 10. V 1950 р.

Cetonia aurata L. — бронзівка золотиста. Окремі екземпляри виявлені на фруктових деревах в околицях міст Луцька і Ровно, а також на узліссі в с. Арматнів і на округових рослинах в м. Ківерці у червні 1950 р.

Lacon murinus L. — ковалик сірий. Поодинокі екземпляри зустрічались на фруктових деревах у с. Торчин 6. VIII 1949 р. і в м. Ківерці на малині 15. VII 1949 р.

Byturus fumatus F. — жук малиновий. Знайдений на яблуні у м. Луцьку 10. VI 1950 р. Жуки траплялись скрізь у фруктових садах.

Lytta vesicatoria L. — шпанка ясенева. Зареєстрована у великій кількості на бузку та зрідка на вишні в селах Боголюби (15. VI 1950 р.), Несвич (14. VI 1955 р.), Стара Вижівка (9. VI 1960 р.).

Tetrops praeusta L. — скрипун. Окремі екземпляри знайдено на яблуні та сливі в травні і червні. У більшій кількості зустрічався в Луцьку 11. V 1950 р.

Otiorrhynchus raucus L. — плосконіс. Поодинокі екземпляри виявлено на яблуні в с. Новий Двір 27. IV 1950 р.

Особливу увагу ми звертали на поодинокі фруктові дерева в полі або при дорогах, які звичайно бувають резерваторами шкідників. Дикі яблуні й груші зустрічались здебільшого в лісі.

Матеріали збирали вдень і вночі з допомогою сачка, застосовуючи різного роду приманки — світло ліхтаря тощо.

Виявлені комахи-шкідники

Нами було виявлено 65 видів комах-шкідників, які належать до 28 родин шести рядів.

Ряд Orthoptera

Gryllotalpa gryllotalpa L. — вовчок звичайний. У великій кількості зустрічався в глинистому ґрунті в околиці м. Луцька 1. VII 1950 р.

Ряд Dermaptera

Forficula auricularia L. — щипавка. Часто зустрічалась в червні 1949 р. в садах, особливо в затінених і трохі вологих, на всій території, а в посушливому 1950 р. — рідко.

Ряд Homoptera

Psylla pyri L. — медяниця грушева. Часто зустрічалась на груші в 1950 р. Трохи менше її було в 1949 р. Яйця і поодинокі личинки ми знаходили в листових бруньках груші 20. IV 1950 р. (м. Луцьк). В с. Обарів знайдено 8. V 1950 р. на листках груші личинки й німфи на різних стадіях розвитку. В с. Новий Двір медяницю виявлено 24. VI 1950 р. здебільшого в стадії личинки.

Psylla mali Schm. — медяниця яблунева. В 1949 р. зустрічалась рідко, причому лише на яблуні й груші; в 1950 р. траплялась частіше. Личинки й німфи виявлені 8. V 1950 р. у м. Ківерці.

Callipterus juglandis Frisch. — попелиця горіхова. Зустрічалась рідко на волоському горісі в червні 1949 р. у м. Ківерці і с. Боголюби.

Aphis pomi De Geer — попелиця яблунева. Зустрічалась у великій кількості на сливі в с. Боголюби 10. V 1949 р., в с. Здовбиця — 18. VI 1950 р. Наявність попелиць пов'язана із заростями очерету, що знаходилися поблизу саду.

Myzus cerasi Fabr. — попелиця вишнева. У червні 1949 р. у великій кількості виявлена на черешні, рідше — на вишні на всій обслідуваній території.

Phorodon humuli Schg. — попелиця хмелева. Виявлена у великій кількості 26. V 1949 р. на сливі в с. Гуша.

Cryptomyzus ribis L. — попелиця порічкова. В невеликій кількості виявлена в червні 1960 р. на порічках.

Eulecanium corni Bouche — червчик акаційовий. Зустрічався у червні 1950 р. на вишні й сливі, у меншій кількості і рідше — на яблуні й шовковиці у м. Луцьку.

Lepidosaphes ulmi L. — червчик яблуневий. Зустрічався на яблуні на всій обслідуваній території.

Ряд Coleoptera

Amphimallon solstitialis L. — хрущ червневий, або нехрущ. Виявлений в с. Боголюби і в м. Луцьку 21. VI 1950 р. та 10. VI 1960 р. на яблуні та придорожних липах серед поля.

Melolontha melolontha L. — хрущ травневий західний. Численні хрущі виявлені в с. Боголюби у травні 1949 р. Масове роїння спостерігалось в м. Ківерці у травні 1955 р. На обслідуваній території відомо два райони роїння хруща: південно-західний і північно-східний; межа між цими районами проходила приблизно по лінії Ковель—Ровно. Згадані райони різняться двома роками щодо появи роїння хруща.

Melolontha hippocastani F. — хрущ травневий східний. Один екземпляр виявлено в с. Боголюби разом з попереднім видом. Масове роїння зареєстровано в 1952 р. у Сарнах.

Phyllopertha horticola L. — хрущ садовий. Зареєстровано на плодкових деревах і на винограді в околиці міст Луцька та Ровно в червні 1950 р.

Valgus hemipterus L. — хрущ. Поодинокі екземпляри виявлено на груші в с. Новий Двір 27. IV 1950 р.

Epicometis hirta Poda — оленка. Єдиний екземпляр зустрічався на квітці яблуні в Сарнах 10. V 1950 р.

Cetonia aurata L. — бронзівка золотиста. Окремі екземпляри виявлені на фруктових деревах в околицях міст Луцька і Ровно, а також на узліссі в с. Арматнів і на окружкових рослинах в м. Ківерці у червні 1950 р.

Lacon murinus L. — ковалик сірий. Поодинокі екземпляри зустрічались на фруктових деревах у с. Торчин 6. VIII 1949 р. і в м. Ківерці на малині 15. VII 1949 р.

Byturus fumatus F. — жук малиновий. Знайдений на яблуні у м. Луцьку 10. VI 1950 р. Жуки траплялись скрізь у фруктових садах.

Lytta vesicatoria L. — шпанка ясенева. Зареєстрована у великій кількості на бузку та зрідка на вишні в селах Боголюби (15. VI 1950 р.), Несвич (14. VI 1955 р.), Стара Вижівка (9. VI 1960 р.).

Tetrops praeusta L. — скрипун. Окремі екземпляри знайдено на яблуні та сливі в травні і червні. У більшій кількості зустрічався в Луцьку 11. V 1950 р.

Otiorrhynchus raucus L. — плосконіс. Поодинокі екземпляри виявлено на яблуні в с. Новий Двір 27. IV 1950 р.

Polydrosus inustus Germ. — довгоносик волосатий. Зустрічався в липні та серпні під корою і в щілинах переважно яблуні й груші в обслугованих садах.

Anthonomus pedicularius L. — квіткогриз. Поодинокі екземпляри жуків знайдено на вишні в м. Ківерці 18. IV 1949 р.

Anthonomus pomorum L. — квіткогриз яблуневий. Зустрічався в травні 1949—1950 рр. на яблуні на всій території.

Furcipes rectirostris L. — довгоносик. Цих жуків зрідка знаходили на вишні у Луцьку в червні 1950 р.

Magdalis ruficornis L. — магдаліс. Поодинокі екземпляри знаходили на яблуні, сливі і вишні на всій території в травні 1950 р.

Rhynchites pauxillus Germ. — букарка. Окремі екземпляри виявлені на груші в с. Новий Двір 24. VI 1950 р. У великій кількості виявлено на дикій груші біля м. Ровно 24. IV 1950 р.

Rhynchites auratus Germ. — довгоносик вишневий. Поодинокі екземпляри знайдені на яблуні в с. Сурмичі 3. V 1950 р.

Rhynchites cupreus Germ. — довгоносик сливовий. Поодинокі жуки виявлені на вишні в с. Городок 20. VI 1949 р.

Rhynchites bacchus L. — козарка. Одного жука виявлено на яблуні в розсаднику в с. Боголюби 30. VI 1950 р.

Byctisus betulae L. — трубокрут березовий. Поодинокі жуки знайдені на груші в с. Новий Двір 27. IV 1950 р.

Scolytus rugolosus Ratz. — заболонник зморшкуватий. Виявлено по кілька екземплярів на яблуні, черешні і сливі біля ст. Сенкевичівка 13. VII 1949 р.

Scolytus mali Bechst. — заболонник яблуневий. Зустрічався скрізь по кілька екземплярів на яблунях і черешнях в с. Боголюби в червні та липні 1949 р.; в 1950 р. зустрічався рідше.

Ряд Hymenoptera

Caliroa limacina L. — пильщик вишневий. Поодинокі екземпляри личинок знайдено в с. Боголюби на листках вишні 28. VIII 1949 р.

Vespa vulgaris L. — оса. Часто зустрічалась на яблунях в с. Новий Двір 20. VIII 1949 р. та в с. Милуші 28. VIII 1949 р.

Ряд Lepidoptera

Synanthedon myraefomis Vkh. — склівка яблунева. Поодинокі екземпляри імаго виявлені на яблуні в с. Боголюби 28. VI 1950 р.

Zeuzera pyrina L. — червиця в'їдлива. Зустрічалась у всохлах гілках яблуні в с. Боголюби 28. VIII 1948 р.

Pandemis heparana Schiff. — листокрутка лозова. Гусінь виявлена на яблуні в с. Сурмичі 3. V 1950 р.

Cacoecia rosana L. — листокрутка трояндова. Один екземпляр імаго зустрічали на яблуні в Луцьку 15. VII 1950 р.

Ancylus tineana Hb. — листокрутка. Поодинокі екземпляри знайдено на вишні в с. Жабка 26. VI 1950 р.

Tmetocera ocellana F. — вертуха брунькова. Поодинокі екземпляри імаго зустрічались на яблуні в с. Торчин 6. VII 1949 р.

Laspeyresia pomonella L. — плодожерка яблунева. В серпні 1949 р. в м. Олика на одному дереві налічувалось 25% яблук, пошкоджених гусінню, а в с. Новий Двір — 30%. В 1950 р. імаго зустрічались рідко.

Laspeyresia funebrana Tg. — плодожерка сливова. Зустрічалась на сливах у м. Луцьку та в м. Горохів наприкінці серпня 1949 р.

Anthophila pariana Vill. — плодова міль-листокрутка. Поодинокі екземпляри імаго знайдено в червні і на початку липня 1949 р. в Луцьку і в Торчині; наприкінці серпня на яблунях в Луцьку зустрічається дуже багато гусені.

Hyponomeuta malinellus Zell. — міль яблунева. В середніх та південних районах гусінь з'явилась в масі на яблунях у травні 1949 р. Менша кількість її спостерігалась у північній частині обстеженої території. В червні 1950 р. скрізь зустрічалось небагато коконів з лялечками.

Hyponomeuta padellus L. — міль плодова. Поодинокі кокони зустрічались на листках яблуні в червні—липні і навіть в серпні 1949—1950 рр.

Coleophora hemerobiella Scop. — міль чохлакова плодова. В 1949 р. зустрічались поодинокі чохлаки на яблуні, вишні та черешні. Більша кількість виявлена 10. V 1950 р. в Сарнах.

Coleophora sp. — міль чохлакова. В незначній кількості зустрічалась на яблунях на всій території обстеження.

Papilio podalirius L. — подалірій. Один екземпляр імаго виявлено в Луцьку 14. VI 1949 р.

Aporia crataegi L. — білан жилкуватий. Зустрічається на яблуні, сливі та на дичках фруктових дерев. У невеликій кількості виявлений в 1949 р.: у травні — поодинокі гусінь, в червні — нечисленні імаго, в серпні — лялечка (с. Княгининок). В червні 1950 р. виявлено поодинокі екземпляри імаго; значна поява спостерігалась в 1954 р.

Vanessa polychloros L. — ванеса. Протягом 1949—1950 рр. зустрічалась рідко; літ спостерігався в кінці квітня і в червні.

Poligonia c-album L. — полігонія с-біле. Невелика кількість імаго зареєстрована на порічках і агрусі біля міст Ровно й Луцька в червні 1949 р.

Anisopteryx aescularia Schiff. — п'ядун пухнатий. Виявлено одну гусінь на яблуні 17. IV 1950 р. в с. Новий Двір.

Operophtera brumata L. — п'ядун зимовий. Поодинокі екземпляри гусені зустрічались на груші в с. Новий Двір 24. IV і на вишні в Камінь-Каширському 6. VIII 1949 р.

Abraxas grossulariata L. — п'ядун агрусовий. На агрусі виявлено нечисленні особини в с. Теремно 25. VII 1949 р. та в м. Ківерці 15. VIII 1950 р.

Malacosoma neustria L. — шовкопряд кільчастий. Масова поява спостерігалась в травні й червні 1949 р. в середніх та південних районах. В липні 1950 р. у м. Луцьку спостерігався місцями досить значний літ.

Gastropacha quercifolia L. — шовкопряд дуболистковий. Поодинокі дорослі екземпляри виявлено на фруктових деревах в Луцьку 24. VII 1950 р.

Orgyia antiqua L. — оргія. Виявлено одну гусінь на яблуні в Луцьку 14. VI 1950 р.

Stilpnotia salicis L. — хвилянка вербова. В червні 1949 р. багато імаго виявлено на яблуні в с. Теремно і в м. Луцьку. В 1950 р. в цих же місцях зустрічались поодинокі екземпляри імаго.

Portheiria dispar L. — шовкопряд непарний. В 1949 р. знайдено в кінці червня і в липні в околицях Луцька і ст. Сенкевичівка. В 1950 р. шовкопряд зустрічався в цих же місцях, але в малій кількості.

Nygmia phaeorrhoea L. — золотогуз. Небагато гусені зустрічалося на яблуні й груші у липні 1949—1950 рр. в середніх і південних районах. З 1955 р. місцями цей шкідник зустрічався у великій кількості.

Diloba ceruleocephala L. — совка синьоголівка. Поодинокі екземпляри гусені знайдено на листках яблуні в Ковелі 16. VI та в Здолбунові 18. VI 1950 р.

ЛІТЕРАТУРА

Бублик І. М., Найголовніші комахи-шкідники саду Львівської області, в зб.: «Проблеми ентомології на Україні», Вид-во АН УРСР, 1953.

Васильев В. П., Вредители садовых насаждений, Изд-во АН УССР, 1955.

Загайкевич І. К., Комахи-шкідники деревних і чагарникових порід західних областей України, Вид-во АН УРСР, 1958.

Ксенжопольский А., Результаты научной поездки по Волини в 1912 г.

Ксенжопольский В., О вредных для фруктовых садов насекомых, Изд-во Об-ва садоводов, Житомир, 1889.

Кулагин Н. М., Вредные насекомые и меры борьбы с ними, Госиздат, т. I, 1927, т. II, 1923.

Ликович І. М., Вредители яблони Тячевского округа Закарпатя, Научн. зап. Ужгородск. гос. ун-та, т. V, Сб. студ. научн. работ., в. 2, 1952.

Пачосский И., О фауне и флоре окрестностей г. Владимира-Вольнского, Зап. Киевск. об-ва естеств., т. IX, (Нупенoptera), 1888.

Список вредных насекомых СССР и сопредельных стран, ч. I, Л., 1928.

Фасулати К. К., Сикура А. И., Экологический обзор вредителей садов Закарпатя, Научн. зап. Ужгородск. гос. ун-та, т. XVI, 1956.

Kunze R., Krytyczny przegląd szkodników z rzędu chrząszczy, zarejestrowanych w Polsce w latach 1919—1933, Rocznik ochrony roślin, t. III, zeszyt 2, Warszawa, 1936.

Minkiewicz S., Szkodniki sadów obserwowane w Polsce w roku 1932, Rocznik ochrony roślin, część B, Szkodniki roślin, t. II, zeszyt 2—3, Warszawa, 1935.

Minkiewicz S., Szkodniki sadów obserwowane w Polsce w roku 1933, Rocznik ochrony roślin, część B, Szkodniki roślin, t. II, zeszyt 2—3, Warszawa, 1935.

Minkiewicz S., Szkodniki sadów obserwowane w Polsce w roku 1934, Rocznik ochrony roślin, t. III, zeszyt 3, Warszawa, 1937.

Pruffer J., Wyniki ośmioletnich obserwacji nad różkami chrabąszczy w Polsce, Rocznik ochrony roślin, t. VI, zeszyt 3, Warszawa, 1939.

Ruszkowski J. W., Wyniki badań nad szkodliwą fauną w Polsce na podstawie materiałów z lat 1919—1930, Szkodniki sadów, Rocznik ochrony roślin, t. I, zeszyt 1—2, Warszawa, 1933.

Ruszkowski J. W., Szkodniki sadów obserwowane w Polsce w roku 1931, Rocznik ochrony roślin, część B, Szkodniki roślin, t. 1—2, zeszyt 2—3, Warszawa, 1933.

МАТЕРИАЛЫ К ФАУНЕ НАСЕКОМЫХ-ВРЕДИТЕЛЕЙ ФРУКТОВЫХ ДЕРЕВЬЕВ ЗАПАДНОЙ ВОЛЫНИ

В. И. Здун

Резюме

Весной и летом 1949 и 1950 гг. и частично 1951—1960 гг. изучались насекомые — вредители садов на территории Западной Волины в границах Волинской и Ровенской областей. Литературных данных по энтомофауне обследованной территории имеется очень мало.

Сады обследованы в 42 населенных пунктах в разных биотопах, причем просмотрено 2441 фруктовое дерево и 2000 семян, саженцев и молодых деревьев в питомниках. Одновременно просмотрено небольшое количество ягодных кустарников.

Обнаружено 65 видов вредителей, в том числе 61 вид на фруктовых деревьях и 4 насекомых на ягодных кустарниках. Обнаруженные вредители относятся к шести отрядам, а именно: Homoptera — 10 видов, Coleoptera — 24, Lepidoptera — 27, Hymenoptera — 2, Dermaptera и Orthoptera — по одному виду.

В 1949 г. наблюдалось массовое появление кольчатого шелкопряда и яблонной моли, а местами — непарного шелкопряда и златогузки. В течение двухлетних обследований многочисленными были медяница, тли, щитовки.

Известные вредители садов в восточных областях Украины — букарка, козарка и аленка — на обследованной территории встречались в очень ограниченном количестве или даже отдельными экземплярами.

Malacosoma neustria L. — шовкопряд кільчастий. Масова поява спостерігалась в травні й червні 1949 р. в середніх та південних районах. В липні 1950 р. у м. Луцьку спостерігався місцями досить значний літ.

Gastropacha quercifolia L. — шовкопряд дуболистковий. Поодинокі дорослі екземпляри виявлено на фруктових деревах в Луцьку 24. VII 1950 р.

Orgyia antiqua L. — оргія. Виявлено одну гусінь на яблуні в Луцьку 14. VI 1950 р.

Stilpnotia salicis L. — хвилянка вербова. В червні 1949 р. багато імаго виявлено на яблуні в с. Теремно і в м. Луцьку. В 1950 р. в цих же місцях зустрічались поодинокі екземпляри імаго.

Porthetria dispar L. — шовкопряд непарний. В 1949 р. знайдено в кінці червня і в липні в околицях Луцька і ст. Сенкевичівка. В 1950 р. шовкопряд зустрічався в цих же місцях, але в малій кількості.

Nygmia phaeorrhoea L. — золотогуз. Небагато гусені зустрічалося на яблуні й груші у липні 1949—1950 рр. в середніх і південних районах. З 1955 р. місцями цей шкідник зустрічався у великій кількості.

Diloba ceruleocephala L. — совка синьоголівка. Поодинокі екземпляри гусені знайдено на листках яблуні в Ковелі 16. VI та в Здолбунові 18. VI 1950 р.

ЛІТЕРАТУРА

Бублик І. М., Найголовніші комахи-шкідники саду Львівської області, в зб.: «Проблеми ентомології на Україні», Вид-во АН УРСР, 1953.

Васильев В. П., Вредители садовых насаждений, Изд-во АН УССР, 1955.

Загайкевич І. К., Комахи-шкідники деревних і чагарникових порід західних областей України, Вид-во АН УРСР, 1958.

Ксенжопольский А., Результаты научной поездки по Волини в 1912 г.

Ксенжопольский В., О вредных для фруктовых садов насекомых, Изд-во Об-ва садоводов, Житомир, 1889.

Кулагин Н. М., Вредные насекомые и меры борьбы с ними, Госиздат, т. I, 1927, т. II, 1923.

Ликович І. М., Вредители яблони Тячевского округа Закарпатья, Научн. зап. Ужгородск. гос. ун-та, т. V, Сб. студ. научн. работ., в. 2, 1952.

Пачосский И., О фауне и флоре окрестностей г. Владимира-Волинского, Зап. Киевск. об-ва естеств., т. IX, (Нупенoptera), 1888.

Список вредных насекомых СССР и сопредельных стран, ч. 1, Л., 1928.

Фасулати К. К., Сикура А. И., Экологический обзор вредителей садов Закарпатья, Научн. зап. Ужгородск. гос. ун-та, т. XVI, 1956.

Kunze R., Krytyczny przegląd szkodników z rzędu chrząszczy, zarejestrowanych w Polsce w latach 1919—1933, Rocznik ochrony roślin, t. III, zeszyt 2, Warszawa, 1936.

Minkiewicz S., Szkodniki sadów obserwowane w Polsce w roku 1932, Rocznik ochrony roślin, część B, Szkodniki roślin, t. II, zeszyt 2—3, Warszawa, 1935.

Minkiewicz S., Szkodniki sadów obserwowane w Polsce w roku 1933, Rocznik ochrony roślin, część B, Szkodniki roślin, t. II, zeszyt 2—3, Warszawa, 1935.

Minkiewicz S., Szkodniki sadów obserwowane w Polsce w roku 1934, Rocznik ochrony roślin, t. III, zeszyt 3, Warszawa, 1937.

Pruffer J., Wyniki ośmioletnich obserwacji nad rójkami chrabąszczy w Polsce, Rocznik ochrony roślin, t. VI, zeszyt 3, Warszawa, 1939.

Ruszkowski J. W., Wyniki badań nad szkodliwą fauną w Polsce na podstawie materiałów z lat 1919—1930, Szkodniki sadów, Rocznik ochrony roślin, t. I, zeszyt 1—2, Warszawa, 1933.

Ruszkowski J. W., Szkodniki sadów obserwowane w Polsce w roku 1931, Rocznik ochrony roślin, część B, Szkodniki roślin, t. 1—2, zeszyt 2—3, Warszawa, 1933.

МАТЕРИАЛЫ К ФАУНЕ НАСЕКОМЫХ-ВРЕДИТЕЛЕЙ ФРУКТОВЫХ ДЕРЕВЬЕВ ЗАПАДНОЙ ВОЛЫНИ

В. И. Здун

Резюме

Весной и летом 1949 и 1950 гг. и частично 1951—1960 гг. изучались насекомые — вредители садов на территории Западной Волины в границах Волинской и Ровенской областей. Литературных данных по энтомофауне обследованной территории имеется очень мало.

Сады обследованы в 42 населенных пунктах в разных биотопах, причем просмотрено 2441 фруктовое дерево и 2000 сеянцев, саженцев и молодых деревьев в питомниках. Одновременно просмотрено небольшое количество ягодных кустарников.

Обнаружено 65 видов вредителей, в том числе 61 вид на фруктовых деревьях и 4 насекомых на ягодных кустарниках. Обнаруженные вредители относятся к шести отрядам, а именно: Homoptera — 10 видов, Coleoptera — 24, Lepidoptera — 27, Hymenoptera — 2, Dermaptera и Orthoptera — по одному виду.

В 1949 г. наблюдалось массовое появление кольчатого шелкопряда и яблонной моли, а местами — непарного шелкопряда и златогузки. В течение двухлетних обследований многочисленными были медяница, тли, щитовки.

Известные вредители садов в восточных областях Украины — букарка, козарка и аленка — на обследованной территории встречались в очень ограниченном количестве или даже отдельными экземплярами.

ЗМІСТ

Палеозоологія

П. П. Балабай, Гетеростраки верхнього силуру Поділля	3
С. І. Пастернак, Фауна крейдових відкладів району Рахова, Закарпатської області	12
В. Т. Левицький, Денталіди крейдових відкладів Волино-Подільської плити	24
Л. М. Кудрін, Про знахідку кісток мамонта в околицях Львова	29
С. І. Пастернак і С. П. Коцюбинський, Крейдові відклади Волино-Подільської плити і можливості їх використання в будівельній промисловості	31

Зоологія

В. І. Здун, Личинки трематод наземних молюсків західних областей України	35
В. І. Здун, Матеріали до фауни комах-шкідників фруктових дерев західної Волині	45
І. К. Загайкевич, Матеріали до вивчення жуків-вусачів (Coleoptera, Scambucidae) України	52
М. П. Рудишин, О. М. Білоконь, Матеріали до фауни гамазових кліщів комахоїдних і гризунів верхів'я басейну Дністра	61
М. І. Черкащенко, Матеріали про зараженість ектопаразитами птахів долини верхньої течії Дністра	69
Л. К. Опалатенко, До методики дослідження дихання у риби	76
М. П. Рудишин, Розміщення мишовидних гризунів у рослинних асоціаціях Боржавських полонин і Чорногори	80
М. І. Черкащенко, Ф. І. Страутман, Принципи складання програми стаціонарних досліджень по фауні хребтних тварин високогір'я Карпат	92

Ботаніка

К. А. Малиновський, Геоботанічна характеристика південно-західної частини Чорногірського хребта	104
І. В. Вайнагій, Плодоношення деяких видів трав'янистих рослин в різних гірських поясах Українських Карпат	121
Г. Я. Єрмаченко, Матеріали до динаміки наростання зеленої маси і отавності щучників Чорногори	129
К. О. Улична, Рід <i>Dicranella</i> бріофлори УРСР	140
В. М. Мельничук, <i>Vuxbaumia aphylla</i> Hedw. в околицях Львова	154